CORH 4541
TOCI 4541
TSAS 4541

PRELIMINARY EXAMINATION IN ORIENTAL STUDIES

M.PHIL. QUALIFYING EXAMINATION

CLASSICAL INDIAN RELIGIONS/ MODERN SOUTH ASIAN STUDIES

HILARY TERM

SANSKRIT I: TEXTS

Monday 10 March 2008, 9:30 a.m. to 12:30 p.m.

Answer all the questions.

Do not turn over until told you may do so.

Photocopied texts are provided with this paper. References in Questions 1-3 are to Lanman's *Sanskrit Reader*.

1. Translate into English p. 3 line 13 to p. 4 line 1. Parse and comment on the following: *samupādhāvad* (l. 13), *varavarṇini* (l. 17), *bhavej* (l. 18), and *dṛṣṭavanto* (l. 20).

2. Translate into English p. 19 lines 3 to 13. Parse and comment on the following: *kāritavān* (l. 3), *unmārgagāminām* (l. 5), *pravīṇatām* (l. 8), and *sakalanītiśāstratattvajño* (ll. 11-12).

3. Translate into English p. 32 lines 10 to 19. Parse and comment on the following: *nirbuddhes* (l. 10), *balonmattaḥ* (l. 11), *vidadhāna* (l. 14), and *bhavatām* (l. 17).

4. Translate into English *Bhagavadgītā* II, verses 68 to 72. Scan verse 68 and identify its metre.

5. Translate into English *Bhagavadgītā* XI verses 25-29. Parse and comment on the following: *prasīda* (v. 25d), *amī* (v. 26a), *yodhamukhyaiḥ* (v. 26d), *abhivijvalanti* (v. 28d).

1.

दमयन्ती तु यं हंसं समुपाधावद् अन्तिके।
स मानुषीं गिरं कृत्वा दमयन्तीम् अथाब्रवीत् ॥२६॥
दमयन्ति नलो नाम निषधेषु महीपतिः।
अश्विनोः सदृशो रूपे न समास् तस्य मानुषाः ॥२७॥
तस्य वै यदि भार्या त्वं भवेथा वरवर्णिनि।
सफलं ते भवेज् जन्म रूपं चेदं सुमध्यमे ॥२८॥
वयं हि देवगन्धर्वमानुषोरगराक्षसान्।
दृष्टवन्तो न चास्माभिर् दृष्टपूर्वस् तथाविधः ॥२९॥
त्वं चापि रत्नं नारीणां नरेषु च नलो वरः।
विशिष्टाया विशिष्टेन संगमो गुणवान् भवेत् ॥३०॥
एवम् उक्ता तु हंसेन दमयन्ती विशां पते।
अब्रवीत् तत्र तं हंसं त्वम् अप्य् एवं नले वद ॥३१॥

2.

एतच्चिन्तयित्वा स राजा पण्डितसभां कारितवान्। राजोवाच। भो भोः पण्डिताः। श्रूयताम्। अस्ति कश्चिदेवंभूतो विद्वान्यो मम पुत्राणां नित्यमुन्मार्गगामिनामनधिगतशास्त्राणामिदानीं नीतिशास्त्रोपदेशेन पुनर्जन्म कारयितुं समर्थः।

यतः। काचः काञ्चनसंसर्गाद्धत्ते मारकतीं द्युतिम्।
तथा सत्संनिधानेन मूर्खो याति प्रवीणताम्॥

उक्तं च। हीयते हि मतिस्तात हीनैः सह समागमात्।
समैश्च समतामेति विशिष्टैश्च विशिष्टताम्॥

अत्रान्तरे विष्णुशर्मनामा महापण्डितः सकलनीतिशास्त्रतत्त्वज्ञो बृहस्पतिरिवाब्रवीत्। देव। महाकुलसंभूता एते राजपुत्राः। तन्मया नीतिं ग्राहयितुं शक्यन्ते।

3.

यस्य बुद्धिर्बलं तस्य निर्बुद्धेस्तु कुतो बलम्।
वने सिंहो बलोन्मत्तः शशकेन निपातितः॥

वायस्याह। कथमेतत्। वायसः कथयति। अस्ति मन्दरनाम्नि पर्वते दुर्दान्तो नाम सिंहः। स च सर्वदा पशूनां वधं विदधान एवास्ते। ततः सर्वैः पशुभिर्मेलकं कृत्वा स सिंहो विज्ञप्तः। देव। किमर्थं सर्वपशुवधः क्रियते। वयमेव भवदाहारार्थं प्रत्यहमेकैकं पशुमुपढौकयामः। सिंहेनोक्तम्। यद्येतदभिमतं भवतां तर्हि भवतु। ततः प्रभृति प्रत्यहमेकैकं पशुमुपकल्पितं भक्षयन्नास्ते। अथ कदा चित्कस्यापि वृद्धशशकस्य वासरः प्राप्तः। ततः सो ऽचिन्तयत्।

4. तस्माद्यस्य महाबाहो निगृहीतानि सर्वशः ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ।। ६८
या निशा सर्वभूतानां तस्यां जागर्ति संयमी ।
यस्यां जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतो मुनेः ।। ६९

आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठं
समुद्रमापः प्रविशन्ति यद्वत् ।
तद्वत्कामा यं प्रविशन्ति सर्वे
स शान्तिमाप्नोति न कामकामी ।। ७०

विहाय कामान्यः सर्वान्पुमांश्चरति निःस्पृहः ।
निर्ममो निरहंकारः स शान्तिमधिगच्छति ।। ७१
एषा ब्राह्मी स्थितिः पार्थ नैनां प्राप्य विमुह्यति ।
स्थित्वास्यामन्तकालेऽपि ब्रह्मनिर्वाणमृच्छति ।। ७२

5. दंष्ट्राकरालानि च ते मुखानि
दृष्ट्वैव कालानलसंनिभानि ।
दिशो न जाने न लभे च शर्म
प्रसीद देवेश जगन्निवास ।। २५
अमी च त्वां धृतराष्ट्रस्य पुत्राः
सर्वे सहैवावनिपालसंघैः ।
भीष्मो द्रोणः सूतपुत्रस्तथासौ
सहास्मदीयैरपि योधमुख्यैः ।। २६

वक्त्राणि ते त्वरमाणा विशन्ति
दंष्ट्राकरालानि भयानकानि ।
केचिद्विलग्ना दशनान्तरेषु
संदृश्यन्ते चूर्णितैरुत्तमाङ्गैः ।। २७
यथा नदीनां बहवोऽम्बुवेगाः
समुद्रमेवाभिमुखा द्रवन्ति ।
तथा तवामी नरलोकवीरा
विशन्ति वक्त्राण्यभिविज्वलन्ति ।। २८
यथा प्रदीप्तं ज्वलनं पतंगा
विशन्ति नाशाय समृद्धवेगाः ।
तथैव नाशाय विशन्ति लोका-
स्तवापि वक्त्राणि समृद्धवेगाः ।। २९